

TREF MAGAZINE

Nummer 17 Jaargang 2

mensen van om de hoek

RQUIA

Tina: Ik vraag alleen om tolerantie. Leven en laten leven...

Frank: De werklozen zijn als de lucht in een expansievat: je hebt ze nodig...

Edwin: In deze tijd moet je als gemeente niet voor projectontwikkelaar gaan spelen...

Rquia: Nederlanders hebben zoveel woorden nodig voor ze in actie komen...

TREF

MAGAZINE over mensen van om de hoek

Niemand wordt met een gebruiksaanwijzing van zichzelf, van de wereld of van het leven geboren en iedereen maakt er op z'n eigen manier toch iets unieks van. In het maandblad TREF tref je de persoonlijke verhalen van mensen van om de hoek. Zij vertellen wat hen beweegt en motiveert, en wat hun dromen en passies zijn. Alles kan in TREF. Het tijdschrift biedt inzicht in de beweegredenen van onze burens en wil hierdoor het wederzijds begrip in de samenleving versterken.

TREF Redactie en Informatie:

Aureliavliinder 58 | 8016HC Zwolle | tel. 038-4653244
info@TREFmagazine.nl | www.TREFmagazine.nl

Aan deze TREF werkten mee:

Mathilde van Hulzen, Janoh de Groot, Janneke Pelle, Bert Schoonhoven, Jenny Kamps, Frans de Jong en anderen.

Abonneren, adverteren, doneren, sponsoren

TREF is gratis. Kijk voor de TREFpunten op TREFmagazine.nl. Een abonnement is mogelijk, je betaalt alleen de verzend- en administratiekosten: € 35,00 per jaar. Maak het betreffende bedrag over op bankrekeningnr. 656 003 413 t.n.v. Marijke Mosterman Journalistieke Producties onder vermelding van naam en adres, en je ontvangt TREF per omgaande. TREF verschijnt 11 keer per jaar. Adverteren, sponsoren en doneren is natuurlijk altijd mogelijk. Bel of mail en ontdek de mogelijkheden!

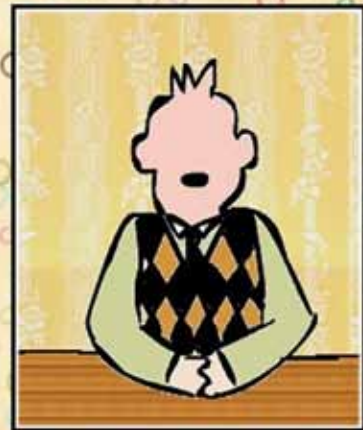
TREF uit? Gooi 'm niet weg. Spaar 'm, bewaar 'm of geef 'm door!

VAKANTIE!!!

TREF gaat er een maandje tussen uit. We gaan mensen treffen in verre oorden, of dichtbij op het strand. In september zijn we er weer, met nummer 18. Graag tot dan!

Fijne vakantie gewenst!!!

WANLIJNER

Valt de regen op ons neer dan geven wij de schuld aan 't weer

Zeur & Zanik wenssen door niemand bespioneerd te worden

Wat heb jij daar nou?

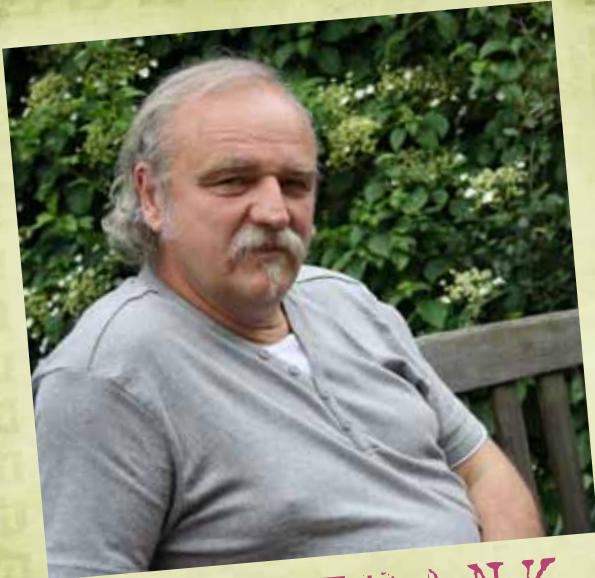

Als zo'n DRONE zich hier ook maar in het luchtruim waagt...

...mep ik 'm zo naar beneden.

FRANK

RQUIA

TINA

EDWIN

EN VERDER...

- Amsterdam Outsider Art 12
- Janneke's belevenissen 10
- De Terechte Kronkel 11
- Door het oog van TREF 15
- Jenny's bespiegelingen 21
- Vraag het Secretia 26
- Mathilde's Recept 27
- Puntenslijper 28

EDWIN

‘In de politiek kun je *VERSCHIL* maken’

Janoh de Groot

Een prater, een denker. Goedlachs, enthousiast en gedreven. Een man met idealen. Als voormalig officier van de Nederlandse krijgsmacht studeert Edwin Vonk nu geschiedenis. Daarnaast is hij kandidaat raadslid voor de PvdA in Elburg. Principes zijn hem heilig, daar trekt hij de uiterste consequentie voor.

De familie van Edwin kwam uit IJsselmuiden toen vader in dienst ging. Met hem ging het gezin naar Duitsland, waar toen nog een deel van het Nederlandse leger gelegerd was. Edwin is dan drie jaar, als hij zes jaar is gaat het gezin naar ‘t Harde. Hij groeit daar op met een militair als vader, woont in een buurt met militairen en speelt met kinderen van militairen. Op zijn twaalfde doet hij al vakantiewerk in een van de militaire tehuizen. Niet zo gek dat hij zelf later ook het leger in gaat.

Dienstplichtig militair

Op zijn twintigste krijgt Edwin een oproep om voor zijn nummer op te komen. Zo heet dat, het betekent dat je je militaire dienstplicht moet vervullen. ‘Mijn dienstplicht heb ik vervuld in ‘t Harde, het mekka van de artillerie militairen hier op de Knobbel, zo wordt het genoemd. We zitten hier op een hoog punt, je kunt de hele omgeving overzien. Zwolle aan de ene kant en bij mooi weer kun je de elektriciteitscentrale zien in Lelystad.’ We zitten op de kazerne op ‘t Harde.

De plek waar Edwin het grootste deel van zijn diensttijd heeft doorgebracht. 'Na mijn diensttijd hier ben ik er nog even uit geweest, een jaartje gestudeerd in Arnhem, toen begon het toch weer te kriebelen. Daarna ben ik beroeps geworden.' Edwin kwam onder andere terecht bij de Luchtmobiele Brigade, rode baretten genaamd. Een groep die onder andere uit helikopters springt. 'Toen zat ik nog strak in mijn vel.' lacht Edwin.

Bosnië

Uiteindelijk wordt Edwin kapitein en draagt hij de verantwoordelijkheid als zijn eenheid naar Bosnië wordt uitgezonden. De eenheid is opgeleid als een soort militaire mobiele eenheid. Het is dan al vijf jaar na Srebrenica. 'Je weet het natuurlijk al een tijd dat het kan gaan gebeuren, je groeit ernaar toe en op een goed moment sta je dan bij de ouders te spreken dat de groep er naartoe heeft gewerkt en dat je er klaar voor bent en dan ga je.' Van april tot juni 2001 zit Edwin met 46 mannen en vrouwen in Bosnië. En dan gebeurt er een drama. 'Mijn buddy, waar ik al een jaar mee samenwerkte, kwam onder een tank bij een oefening. Als je net in Bosnië aankomt dan moet je laten zien dat je er bent. Wij noemen dat: showing the forces. Een beetje je spierballen laten zien. Je gaat dan patrouilles lopen en oefeningen uitvoeren. Het was in een tijd dat er wat oproer was ontstaan met de verschillende groeperingen in voormalig Joegoslavië. Er werden bussen in brand gestoken, er waren onlusten. De internationale gemeenschap vond dat we daar moesten zijn om in te kunnen grijpen. En dus gingen wij. Bij een van die oefeningen moest er een tank door een linie breken. Daarbij raakten drie man gewond en een man dood en dat was mijn buddy. Ik heb niet de directe leiding gehad, maar was wel eindverantwoordelijke. Ik stond er wel bij te kijken, vreselijk. Toen moest ik weer terug naar Eindhoven met een kist.' Edwin is zichtbaar aangedaan, maar blijft een militair. Hij houdt het bij de feiten. 'Hij was een soort vriend, we werkten samen, hij was mijn chauffeur en rechterhand. Hij was nog bij mij thuis geweest, in december 2000 toen wij net ons eerste kind hadden gekregen. Dit was erg.'

Kamervragen

'Toen we terugkwamen lagen er al een aantal Kamervragen. Het hele geval moest natuurlijk tot op de bodem uitgezocht worden. Ik was niet de direct leidinggevende, dat was een van mijn onderofficieren, maar het was onder mijn verantwoordelijkheid gebeurd, dus ik was verantwoordelijk. Ik heb er een poosje dagelijks mee geleefd. Pas na verloop van jaren dringt het wat naar de achtergrond. Maar 8 mei, om 13.50 denk ik er altijd aan.'

Einde dienst

In 2006 wordt de beslissing genomen door de Nederlandse politiek om te ondersteunen in Afghanistan. 'Daar was ik het principiële niet mee eens. Misschien ook wel door wat er gebeurd was, maar ik kon niet daar een opdracht geven aan de mannen om naar buiten te gaan. Toen moest ik me terugtrekken. Ik wist: nu moet ik mijn baret en groene jas aan de wilgen

hangen. Ik stond er gewoon niet achter. Die beslissing neem je niet in een dag, je groeit er naartoe, maar ik moest het wel doen. Vanaf dat moment werd ik burgermedewerker. Ik heb toen een tijd in Den Haag gewerkt en vanuit daar internet op de legering van de militairen uitgerold. Kunnen de jongens en meiden studeren en contact houden met het thuisfront.'

Inkrimpen

Vijf jaar nadien moet de hele Defensie ernstig inkrimpen. Als eerste gaan op dat moment de burgermedewerkers eruit. Daarmee is het einde dienst voor Edwin. 'Er is nog wel een regeling, ik krijg de gelegenheid om te studeren. Ik studeer nu militaire geschiedenis en kom hier nog vaak in het Nederlands Artillerie Museum. Dus ik ben niet helemaal weg. Ik heb hier nog contacten en dat is goed.'

Politiek

In 2006 was ook het moment voor Edwin om toe te treden tot de PvdA. 'Dat heeft met elkaar te maken. Ik was het niet eens dat de PvdA ermee had ingestemd om de missie naar Afghanistan uit te voeren. Ik ben van mening dat je daar moet zijn waar de beslissingen worden genomen. Ik ging dus in de partij om van binnenuit te proberen te beïnvloeden.'

Voorzitter

Edwin woont met vrouw en vier kinderen in Elburg. Op dit moment is Edwin voorzitter van de partij in Elburg en heeft hij zich aangemeld om op de kandidatenlijst te staan voor 2014. 'Ik wil de gemeenteraad wel in.' Edwin heeft idealen. 'In deze tijd vind ik dat je niet als gemeente projectontwikkelaar moet spelen. We hebben voorzieningen genoeg, ik behoud liever het goede en zou het geld liever gebruiken om in de gemeente bestaande voorzieningen te verbeteren en het geld dat over blijft bijvoorbeeld te gebruiken om een veld vol met zonnepanelen te zetten. Om hierin voorloper te worden. De gemeente begint er nu mee om panelen op het gemeentehuis te zetten, dat is een mooie stap, maar ik wil graag een stap verder gaan. Goed en veel soorten onderwijs is ook een speerpunt voor mij. Dan de transitie van de jeugdzorg, dat is een mooie kans. We ontkennen nog wel eens dat er in Elburg drugs op scholen zijn en dat er geen kindermishandeling is, maar daarmee is het nog niet de waarheid. En ik zou graag willen dat Elburg transparanter zou worden, minder conservatief.'

'Eigenlijk vind ik dat je als wethouder nog meer kunt doen. Het liefst zou ik dan ook wethouder worden. Dan kun je echt verschil maken. Als je idealen hebt, moet je zo dicht mogelijk bij de plek komen waar het gebeurt. Daarom ga ik de politiek in, als ik de kans krijg natuurlijk, dat moeten we nog maar afwachten.'

IK ZOEK MIJN WEG

Marijke Mosterman

Rquia Bouizzem groeide op in Essaouira, een mooie, oude kustplaats in Marokko. Nu woont ze alweer een jaar of achttien in Nederland. Ze werkt hard als verpleegkundige, past op kinderen, leert allochtone vrouwen fietsen en -last but not least- ze is alleenstaande, trotse moeder van twee topsportende kinderen van 14 en 16 jaar. Al praat ze met een charmant accent, ze is inmiddels helemaal ingeburgerd. Maar aan de tomeloze woordenstroom van de Nederlanders zal ze nooit wennen. 'Er moet zo ongelooflijk veel gepraat worden, voor men eventueel tot actie overgaat!'

RQUIA

Rquia (spreek uit: 'Rakia') werd 48 jaar geleden geboren als jongste van acht kinderen. 'Ik heb vier zussen en drie broers', vertelt ze. 'We woonden allemaal met de hele familie in een groot huis. Mijn vader was ambtenaar. Mijn moeder was een lieve, intelligente vrouw. Haar vader was een wijze islamitische geleerde. Dus mijn moeder had een goede opvoeding genoten: ze sprak en schreef vloeiend Frans. Mijn vader kwam bij haar familie inwonen, zo ging dat destijds. Helaas is mijn moeder veel te jong, op 48-jarige leeftijd overleden. Ze had astma.' Maar Rquia had een fijne jeugd. 'Essaouira is een prachtige stad, heel relaxt. Toen ik jong was zag je nauwelijks taxi's of bussen in de stad zelf. En volgens mij is er nog steeds geen stoplicht te beknennen. We woonden een kwartiertje van het strand en vanaf de middelbare school was het maar vijf minuten. Dus we zwommen, surften, volleybalden en genoten wanneer het maar even kon. Ik was en ben moslima, maar wij hoefden niet met hoofddoekjes om, we hadden net zoveel rechten en plichten als de jongens. Vergelijkbaar met Nederland eigenlijk. Ik ging naar school, leerde alle bèta-vakken en Frans, Engels en Arabisch, maar ook filosofie bijvoorbeeld. Als ik had gewild, was ik vervolgens naar de universiteit gegaan. Maar er was destijds geen werk, dus ik dacht: waarom zal ik voor ingenieur of arts leren als ik daarna toch met een hoofddoek om thuis de boel loop te poetsen en het huishouden moet doen?' Rquia ging reizen, bij familie op bezoek. 'En op een gegeven moment heb ik in Casablanca een kappersdiploma van l'Oreal gehaald, in één keer, zonder er de twee jaar benodigde studie voor te doen.'

Eigen bestaan

Toen Rquia 29 was ontmoette ze de man met wie ze zou trouwen en naar Nederland zou gaan. 'Het was eigenlijk gebruikelijk bij een huwelijksaanzoek dat de man aan de vader de hand van diens dochter zou vragen. Maar mijn vader vond dat mijn broers het maar moesten bepalen. Hij vond dat de ontwikkelingen te snel gingen in de wereld, hij voelde zich oud en wilde zich het liefst terugtrekken. Hij was een hele lieve, zachte man. Mijn broers vonden het maar niks, dat huwelijk en het vertrek naar Nederland, maar ze lieten de keuze aan mij. Dus ik vertrok.' Het bleek moeilijk. 'Ik denk dat ik te geëmancipeerd was voor hem. Ik wilde van alles, maar we kregen overal discussie over. Als hij zei dat iets zwart was, vond ik dat het wit was, en misschien grijs, maar hij was heel star en ouderwets.' Ondertussen kreeg Rquia twee miskramen. 'Toen ik voor de derde keer zwanger was, besloot ik naar Marokko te gaan om te bevallen. Ik vertrouwde daar de artsen beter en ik voelde me meer op mijn gemak met mijn familie erbij.' Ze kreeg een gezonde zoon en vertrok weer naar Nederland. Maar het ging steeds minder met het huwelijk. 'Op een gegeven moment hebben we besloten uit elkaar te gaan. Ik was toen zwanger van mijn dochter, maar dat wist ik op dat moment nog niet. Het maakte ook niet veel uit: het huwelijk was kapot.' Naar Marokko teruggaan was geen optie. 'Hoewel ik altijd, wat er ook gebeurt, een beroep kan doen op mijn familie, wilde ik ze niet lastig vallen. Ik besloot om in Nederland een eigen bestaan op te bouwen.' De ex-man van Rquia ging terug naar Marokko. Ze is niet boos op hem. 'Hij is niet slecht. Ik begrijp hem nu ook beter dan destijds. Nee, ik ben meer boos op mezelf. Ik denk altijd heel goed na voordat ik iets doe, maar toen ik met hem trouwde heb ik dat niet gedaan. Ik heb het niet goed overwogen en ik heb de adviezen van mijn familie in de wind geslagen. Dat was niet goed.'

Belangrijkst

Na de scheiding volgden drie moeilijke jaren. 'Ik had een teruggetrokken bestaan geleid in Amsterdam tot dan toe', vertelt Rquia. 'Nu moest ik de taal leren, de regels leren kennen, de mensen leren begrijpen en ondertussen had ik twee kleine kindertjes die mijn aandacht volop nodig hadden.' Ze kreeg hulp van maatschappelijk werk. 'Dat was wel goed, al dacht ik vaak dat het wel wat positiever kon. Al dat zware gepraat, alsmaar de diepte in... Als je probeert een nieuw bestaan op te bouwen en bezig bent met alles praktisch en financieel gezien rond te krijgen, heb je dat juist niet nodig. Dan heb je wat optimisme nodig, dan moet je de handen uit de mouwen steken en je doel voor ogen houden.' Maar het lukte haar. Al was het niet eenvoudig en moest en moet ze nog steeds veel moeite doen om financieel rond te kunnen komen. Maar ze werd steeds vindingrijker. 'Het kost wel veel tijd om zuinig te leven. Ik fiets dan naar drie of vier supermarkten voor de aanbiedingen. Elke week staat hier ook een man met diepvriesproducten. Daar kun je voor weinig geld bijvoorbeeld lekkere gebakjes kopen voor verjaardagen. Je kunt er ook vlees kopen, maar dat doe ik niet. Wij eten halal of vegetarisch. Verder moet je bedenken wat financieel gezien het belangrijkste is. Alles is belangrijk, maar het ene is wel belangrijker dan het andere. Zo ging ik altijd heel graag naar de sportschool om te sporten. Maar ik ben de hele dag zoveel in beweging, het is niet nodig om daar geld voor te betalen. Voor dat geld kan ik andere dingen doen en lopen kan gratis!'

Druk

'Iedereen is wel heel behulpzaam in Nederland', zegt Rquia. 'Al zijn er wel heel veel formulieren voor nodig en wordt er heel veel gepraat. Zulke lange zinnen ook! Vraag je waar de wc is, krijg je een ellenlange uitleg van: hier rechts, dan daar links, dan daar weer rechts, dan moet je de deur open doen, het lichtknopje aan en zo. Terwijl je het allang begrijpt. Ik heb juist van mijn moeder geleerd om iemand te begrijpen zonder woorden te hoeven gebruiken. Als ze met haar ogen knipperde, wisten we al wat ze wilde. In Marokko heb je veel minder woorden nodig. Mensen kunnen zo moeilijk doen in Nederland.' Het is ook bureaucratisch. 'Als je hier komt als buitenlander, mag je niets. De taal niet leren, geen werk of vrijwilligerswerk doen. Je zakt helemaal in. Dat is erg jammer. Want ik wilde altijd heel graag wat terug doen voor de maatschappij. Nu kan dat ook. Ik doe nu vrijwilligerswerk; ik werk als oppasmoeder, ik bezoek oudere mensen, ik leer allochtone vrouwen fietsen en ik ben nu ook bezig met een armoedeproject "De Kunst van het Rondkomen." Daarbij heb ik

een 0-urencontract als verpleegkundige. Zes jaar geleden heb ik mijn diploma Helpende Welzijn gehaald en drie jaar geleden het diploma Verzorgende IG.' Rquia heeft het heel erg druk. 'Ik kan moeilijk nee zeggen als men mij om hulp vraagt. Laatst vroeg een meisje of ik met haar oma naar de dokter wilde, want ze kon de rolstoel niet duwen omdat ze net aan haar arm was geopereerd vanwege reuma. Tja, dan kan ik geen nee zeggen. Het is ook niet veel moeite, het kost alleen wel tijd en dat maakt dat ik het zo druk heb. Laatst had ik pijn in mijn arm, mijn heup, mijn been, allemaal aan de linkerkant. Ik dacht dat ik misschien wel een TIA of zo had gehad. Maar de dokters zeggen dat het psychisch is en dat ik me niet zo druk moet maken. Maar ja, het is wel raar dat het dan alleen links zit. Ach, als we deze zomer weer in Marokko op vakantie zijn, ga ik daar gewoon naar de dokter. Daar heb ik nog steeds veel meer vertrouwen in.'

Rquia heeft het naar haar zin in Nederland. 'Het gaat goed, ik heb ook niet heel veel grote wensen. Een normaal leven leiden, rustig, leuke dingen doen voor mezelf en de kinderen. Ik hoop natuurlijk wel dat ze fijne, sociale mensen worden, die respect voor anderen hebben en hen verder helpen. Maar zo zijn ze ook al. Mijn zoon is 16, mijn dochter is 14. Ze basketballen op hoog niveau en zitten op een speciale school voor topsporters. Het gaat goed met hen en met mij. We zijn rijk. Niet in de zin van geld, maar rijk zijn heeft niet alleen met geld te maken. Je kunt ook heel arm zijn als je heel erg rijk bent. Bij egoïsten, bij mensen die geen oog voor anderen hebben en alleen maar met macht en rijkdom bezig zijn, daar zit de armoede van binnen.' Rquia redt het goed. 'Ik zoek mijn weg. Ik zou niet meer terug naar Marokko willen. Het Marokko waar ik nog wel eens heimwee naar heb, bestaat niet meer. Dat is het Marokko van vroeger. In Nederland is het goed. Mijn kinderen zijn echte Nederlanders. Ik word nauwelijks gedisc-

crimineerd. Dat komt ook door jezelf. Wat je geeft, kun je terug verwachten. Ik geef de mensen de ruimte. Soms zijn ze bevooroordeeld, scheren ze alle buitenlanders over een kam en denken ze dat tot voor kort je enige vervoermiddel een kameel was. Maar ik ben geduldig. Ik ken mijn eigen grenzen en ik respecteer ook die van anderen. Ik kan het met iemand niet eens zijn, maar ik respecteer wel hun mening. Ik hou niet van ruzie. Daarom heb ik denk ik ook veel contact met mensen. En dat is goed. Als je er in een land bij wilt horen, moet je contact maken. Wat ik wel mis in Nederland is de warmte en de betrokkenheid zoals we die in Marokko kennen in families. Toen ik hier geopereerd werd aan mijn been, wilden mijn broers het wel betalen. Terwijl zij niet rijk zijn. En mijn zus wilde op de kinderen passen. Kijk, zo lief! Ik heb het aanbod niet aangenomen, maar het geeft mij zoveel energie! Dat zou ik de mensen hier willen meegeven.'

KLACHTEN

“Janneke, toch? Fijn dat je op tijd bent, we hadden een uitvaller.”

Ik krijg een hand.

“Ik ben Suus, welkom, kom verder!”

De assistente, die zich een half jaar geleden nog voorstelde als Suzanne, gaat me voor, de behandelkamer in. Ik mag plaatsnemen in de stoel.

“Heb je het afgelopen half jaar nog klachten gehad?”

Helaas moet ik deze vraag met een ‘ja’ beantwoorden, ik heb er zelfs twee, en terwijl ik vertel over de kies die na het boren en vullen nog altijd gevoelig is, komt de tandarts binnen.

“Dag, Janneke, hoe gaat het met je?” begroet hij mij iets te enthousiast.

“Nou, het gaat wel goed, maar ik heb dus nog altijd last van die kies die de vorige keer...”

“Dan gaan we daar toch eventjes wat aan doen!” roept de man vrolijk terwijl hij het mij met zijn gehandschoende handen en een stuk gereedschap onmogelijk maakt om nog verder te spreken.

“Deze kies?” vraagt hij.

“Uh-huh,” antwoord ik met volle mond.

“Dan slijpen we daar toch even lekker een stukje vanaf!”

Zijn werk is zijn hobby.

Terwijl hij met grof materieel mijn gebit bewerkt, valt hem iets op.

“Goh, Suus, heb je een nieuw truitje?”

“Ja,” antwoordt de assistente, “gisteren gekocht bij het Kruidvat. Ik liep er toevallig tegenaan!”

“Voor hoeveel?”

“Acht euro maar!”

“Soms overkomt het je, hè. Ik heb jaren geleden een mooie polo gekocht bij de HEMA, kostte maar een tientje, kijk, ik heb hem toevallig aan. Nog net zo mooi, en ik draag hem regelmatig!”

De tandarts wendt zich naar mij. “Nog als nieuw, vind je niet?”

Ik bekijk zijn ietwat verwassen gestreepte shirt, gorgel en verslik me en de tandarts neemt zijn apparatuur uit mijn mond.

“Zo moet het goed zijn. Had je verder nog iets?”

“Uh, ja, er is laatst een klein stukje van mijn voortand afgebroken.”

“O.”

De euforie over de kassakoopjes maakt plotseling plaats voor een geïrriteerde toon.

“Janneke, zou je de volgende keer al je klachten direct kunnen noemen? Dat werkt prettiger voor ons.”

*Janneke Pelle werkt in zorg en horeca,
is koorpianiste, recenseert theatervoorstellingen
en geeft elke week Nederlandse les aan een
inburgerende leeftijdgenote.
Bovenal houdt ze van mensen en hun verhalen.
Hierover schrijft ze op weblog.theefiets.nl.*

Mensen kijken ernaar en denken:

goh, dat is afval

Renata de Andrade is in Brazilië geboren en in de jaren '80 naar Nederland gekomen. In 1989 is zij bij de Rietveld Academie gaan studeren. Na een jaar werd zij verliefd en besloot ze om een tijdje te stoppen met haar opleiding. Twee jaar later besloot ze toch de draad weer op te pakken. In 1995 had ze haar studie Schilderkunst afgerond en startte ze als zelfstandig Beeldend Kunstenaar in Amsterdam.

RENATA DE ANDRADE

Uit armoede ging Renata op zoek naar materiaal dat ze op straat bij de vuilnis vond om haar stilleven te schilderen. Maar al snel vond ze het gevonden materiaal interessanter en boeiender dan de uiteindelijke schilderijen. Het fascineerde haar zo, dat ze overging op het plakken van de materialen op haar gemaakte schilderijen. En sommige gevonden zaken werden rechtstreeks geëxposeerd. Portretten zijn belangrijk voor haar, daar is ze al haar hele leven mee bezig en deze zijn dan ook nadrukkelijk terug te vinden in haar gerecyclede kunst. Ze werd verliefd op de straatkunst. Dit vindt ze een levende kunstvorm die constant aan het groeien is. Het wordt volgens haar ook steeds monumentaler en is inmiddels geen subcultuur maar een volwaardige stroming in vorm en taal geworden. Ze begon met het documenteren van afval. Haar werk bestaat dan ook uit fotoregistraties van afval op straat. Ze registreert letterlijk en figuurlijk het door haar in compositie gebrachte afval en legt dit vast op foto's.

Portretkunst

Renata maakt ook sjabloon maskers van portretten uit kranten en tijdschriften of van foto's die ze maakt of krijgt van vrienden. Die vergroot ze als het ware uit in twee vlekken, in positief en negatief. Die spuit ze op haar kunstwerken of ze decoreert plekken in het stadsbeeld. Ze streeft naar een zo goed mogelijke momentopname van het gezicht. Een bekende serie van haar is gespoten op ingeklapte groentedozen die ze gebruikt als beelddrager. Zo vormt haar portretkunst een symbiose met het afval. Ook heeft ze een serie aangebracht op wijnkurken. Renata heeft een gigantische verzameling kurken die prima kunnen dienen als beelddrager. Wat ze in feite doet is de oorspronkelijke functie van de gebruiksvorwerpen loskoppelen. Zodat alleen nog maar het beeld en de vorm overblijft.

Verzameling

De afval voorwerpen zijn uiteindelijk gemaakt door de mens en het is zonde als dat verdwijnt, schijnt Renata te denken. Uit liefde voor de mens en voor het gemaakte materiaal geeft ze het weer een

nieuwe functie. Waardoor vooral de vorm en de materie bewuster door ons ervaren gaat worden. Er wordt tegenwoordig door meer kunstenaars gebruik gemaakt van afvalmaterialen en dat is alleen maar goed. Dat daagt meer uit om te zoeken naar de eigen identiteit die je wilt hebben als kunstenaar. Dat Renata een duidelijke herkenbare beeldtaal behoud met haar afvalkunst vindt ze belangrijk. Ondanks de beperkingen van deze materie. Die zijn volgens haar namelijk uiteindelijk net zo beperkend als het werken met verf of fotografie. Ze heeft een verzameling van heel veel afvalmateriaal zoals dopjes, klemmetjes en verbindingsstukjes. Maar ook allerlei doorzichtige doosjes waar normaal gesproken elektronica in verpakt wordt. Die combineert ze met elkaar zodat er prachtige kijkdoosjes ontstaan. Op die manier ervaart de kijker het afval als een heel boeiende materie terwijl het normaal gesproken binnen een paar seconde in de afvalbak verdwijnt. Het worden op deze manier hele mooie abstracte composities van beelden, vormen en kleur. Zo maakt ze ook kunstwerken van plastic olie jerrycans die ze ophaalt bij snackbars en benzinstations. Deze worden schoongemaakt en als een soort borduurwerk aan elkaar bevestigd, zodat er een grote bijna organische tros ontstaat die met een hoogglader in de bomen worden gehangen. Renata: 'Als ik het dan zie hangen in een tuin of park dan ben ik best trots. Het maakt het landschap anders en oogt als een tros fruit of een kleurrijke paddenstoel en het maakt dan ineens deel uit van de bestaande natuur. Mensen kijken er naar en denken: goh, dat is afval. En als dat gebeurt, die bewustwording, dat vind ik dan het mooiste moment. Dat ze zich er bewust van worden dat afval nog de moeite waard kan zijn. En nog heel lang mee kan in een totaal andere functie.' Zo ook haar drijvende eilanden, die ze maakt van piepschuim dat ze verzamelt door bij elektronikawinkels langs te gaan. Ze borduurt ze aan elkaar en verpakt ze in netten die worden gebruikt om gevels tijdens renovaties te beschermen. Dit worden dan prachtige drijvende eilanden die een eigen leven gaan leiden en transformeren tot organische vormen.

Bert Schoonhoven,
galeriehouder van Amsterdam-Outsider-Art.nl

Uiteindelijk komt alles weer in **BALANS**

Marjke Mosterman

Van drukker tot penitentiair inrichtingswerker en van groepsbegeleider tot fotograaf en presentator van een politiek radioprogramma. De loopbaan van Frank van Hienen kent vreemde wendingen. Zijn principes en zijn sociale gevoel niet. 'Ik ben altijd een linkse jongen geweest', zegt hij gekscherend. 'linkser dan de SP. Rote Armee Fraktion, bij wijze van spreken, maar dan zonder geweld.'

Frank is, zoals hij zelf zegt, een hulpverlener van de oude stempel. Hij kijkt liever naar de mens in plaats van op de klok, hij vindt de cliënt belangrijker dan de rapportage en de administratie. Maar zo werkt het tegenwoordig niet meer. Daarom is hij nu freelance fotograaf, presenteert hij een politiek radioprogramma en is hij voor de rest huisman. 'Ik ben soms te principieel, denk ik', zegt hij. 'Mensen vinden me wel eens te lastig.' En het is voor hemzelf ook niet makkelijk. De carrièreswitches gingen gepaard met depressie en burn-out. 'En het is moeilijk om jezelf weer uit zo'n moeras te trekken.'

Eigenzinnig of dwars

Bijna 57 jaar geleden werd Frank geboren in Eindhoven. 'Toen ik een jaar oud was gingen we naar de stad Groningen, en toen ik zes was verhuisden we naar Nijmegen. Mijn zusje werd geboren met een open rugje, en in Nijmegen was de Sint Maartenskliniek gevestigd, waar ze gespecialiseerd waren in "spina bifida". Mijn vader vond er werk. Eerst deed hij sociaal cultureel werk, en later gaf hij Methodiek op de Sociale Academie "Kopse Hof". Frank was de oudste. Behalve zijn zusje

FRANK

had hij ook nog twee broers. 'Ze was natuurlijk een zorgenkind. Vier keer is ze opgegeven, maar elke keer haalde ze het weer. Zoiets vormt een gezin. Maar ik heb er niet onder geleeden dat ik misschien wat minder aandacht kreeg dan andere kinderen. Daar heb ik geen last van gehad. Je leert er goed door zorgen. Die karaktertrek had ik misschien al, maar die is daardoor nog gecultiveerd.' Na de havo besloot Frank eerst een jaartje naar "Ons Dorp" in Arnhem te gaan. 'Ik ging dus met zeventien het huis uit. Dat was toen trouwens helemaal niet raar, voor mijn generatie was dat normaal om al zo jong uit huis te gaan. Tegenwoordig zijn ze veel ouder.' Hij had het naar z'n zin. 'Ik hielp gehandicapten met de verzorging, eten geven, aankleden en zo. En het leukste was dat ik als een van de weinige jongens in een flat vol dames bivakkeerde.' Daarna moest Frank in dienst. 'Dat had je toen nog. Anderhalf jaar moest je je gaan zitten vervelen. Ik zag er absoluut het nut niet van in. Maar ja, het was verplicht. Daar heb ik trouwens wel geleerd om voor mezelf op te komen: ik werd lid van de vakbond. Het gevolg hiervan, van opkomen voor jezelf is dat je soms mensen tegen de haren instrijkt. Ik loop daar niet voor weg. Je kunt het negatief of positief classificeren: eigenzinnigheid of dwarsheid, maar zo is het.'

Dagbesteding

Na dienst besloot Frank om naar de Sociale Academie De Jelburg in Baarn te gaan. 'Dat was een geweldige tijd. Maar ja, toen ik klaar was, zaten we middenin de crisis van de jaren '80. Die was nog erger dan de huidige crisis, met een miljoen werklozen. En het werk waar ik voor gestudeerd had: club- en buurthuiswerk, was wegbezuinigd. Ik was dus opgeleid tot werkloze.' Eerst volgde een jaar van feesten. 'Tot sluitingstijd in de kroeg en dan nog net voor zes uur 's middags opstaan omdat je nog boodschappen moest doen. Dat was geen goed leven, ontdekte ik. Alles wordt een probleem. Als je een brief moest schrijven bijvoorbeeld, dan moest je eerst helemaal een stuk papier zoeken. Vervolgens was het ook wel handig

als je dan een pen had die het deed. Vervolgens moest je een envelop hebben. De brief moest ook nog geschreven. En als je dan uiteindelijk ontdekte dat je ook nog een postzegel nodig had, dacht je: ach, dat kan morgen ook nog wel. En zo kwam je tot niets. Dat gebeurt er als je geen structuur, geen dagbesteding hebt. Dan is niets meer vanzelfsprekend.' Met een groep medewerklozen werd de Stichting Doen opgericht. 'Samen met nog iemand ging ik een drukwerkproject doen. We begonnen met stencilen voor een stuiver. Vervolgens groeiden we door naar offset, voor een dubbeltje. En uiteindelijk werkten we met zeefdruk, dat was het betere werk. We drukten kerkblaadjes en posters en zo. En ondertussen speelde ik als gitarist ook nog in bandjes. In die tijd ontdekte ik dat dagbesteding heel belangrijk is. Als je dan een keer een dag vrij hebt, ben je ook echt vrij.'

Braaf wereldburger

Toen de crisis van de jaren '80 voorbij was, solliciteerde Frank voor penitentiair inrichtingswerker bij justitie. 'De personeelschef zei: "laten we het maar proberen". Ik ben begonnen in Amersfoort. Ik liep op de afdeling en was met mijn collega's verantwoordelijk voor welzijn, veiligheid en orde. We begeleidden sport en creatieve activiteiten, maar we sloten mensen ook op in isoleercellen en zo. Je moet niet de illusie koesteren dat mensen beter worden van een gevangenisstraf. Het dient gewoon twee doelen: enerzijds wordt een maatschappelijk wraakgevoel vervuld, anderzijds heb je het voordeel dat een crimineel een tijdje van de straat is. Daar gaat het om. En dat vind ik prima. Als je echt wat aan de criminaliteit wilt doen moet je de drugs legaliseren. Dan hou je nog ongeveer 20% van de huidige criminelen over. Maar goed. Ik ging ook bij de ondernemingsraad. Dat heeft me uiteindelijk, na tien jaar, mijn baan gekost. Hoewel zoiets niet te bewijzen is, is het wel aannemelijk. Het ziekteverzuim was in verhouding hoog. Maar ja, je werkt er in stressvolle omstandigheden. De mensen bleven niet om een griepje thuis. Maar

de directeur wilde het ziekteverzuim onorthodox aanpakken: de eerste twee ziektedagen zouden als verzuimdagen worden geboekt. Ik had inmiddels vijf maanden verlof opgebouwd, dagen die ik nooit op kon nemen omdat het te druk was. Dus ik zei: fijn! Eindelijk eens een geweldige maatregel om zonder overleg een snipperdag te nemen! Kom ik een keer van mijn vrije dagen af. Toen kreeg de directeur al een hekel aan me. En toen op een gegeven moment de computers in kwamen en ik door iemand in de inrichting CD's liet branden voor vijftwintig gulden, werd ik beschuldigd van heling. Het werd me heel hoog aangerekend en ik werd geschorst. Toen ik daartegen in verweer ging, werd ik uiteindelijk ontslagen. Daartegen ging ik weer in hoger beroep en ik heb uiteindelijk gewonnen. Als ik vind dat ik gelijk heb, als ik vind dat mij onrecht wordt aangedaan, dan ga ik door. Ten koste van mijzelf, merkte ik achteraf. Mijn wereldbeeld was geschokt. Ik dacht dat ik toch een vrij braaf wereldburger was, maar ik werd behandeld alsof ik de grootste crimineel was. De rechter zei: waar gaat dit eigenlijk over en gaf me gelijk. Maar ondertussen was ik door alle toestanden opgebrand. Ik heb wel wraakneigingen gehad, maar daar heb je niets aan. Vergeving is een groot goed. Het

is een cadeautje dat je geeft. Niet aan de ander, maar aan jezelf.'

Nieuwe uitdaging

Frank had het helemaal gehad met het gevangeniswezen. 'Ik had ook nog een posttraumatisch stresssyndroom omdat ik korte tijd gegijzeld was geweest. Gedetineerden van de extra beveiligde afdeling hadden personeel neergeslagen en andere medewerkers bedreigd met scherpe voorwerpen die ze uit de sportzaal hadden meegenomen. Toen ze mij tegenkwamen kreeg ik ook iets scherp tegen mijn keel gedrukt. Het duurde niet lang, maar in die minuten wordt de hele bodem uit je bestaan weggeslagen. Het heeft ongelofelijk veel impact op een mens. Dus ik maakte er uiteindelijk bij justitie een grapje van: ik ben bijna dood geweest, bijna overspannen, bijna ontslagen, ik ben nu wel eens toe aan een nieuwe uitdaging.' Frank solliciteerde bij het Consultatiebureau voor Alcohol en Drugs en werd aangenomen als groepsbegeleider. 'Daar heb ik ook een tijd gewerkt, tot het CAD werd opgeheven.' Door al z'n ervaringen heeft hij een eigen kijk op de mensheid gekregen

en vooral op de mensen aan de onderkant van de samenleving. 'Ik heb een inkijkje gehad dat niet iedereen heeft, dat is wel waar. Maar vaak is het zo dat als je de mensen normaal behandelt, de junks, de gedetineerden, de daklozen, de mensen met een beperking, dan proberen ze normaal terug te doen. Niet dat dat altijd lukt. Soms zit er een steekje los, soms zijn ze gestruikeld, soms zijn het narcisten van de bovenste plank, maar het zijn allemaal net mensen, zeg ik maar. Ik zei het in de bajes ook altijd als ik de celdeur achter een gedetineerde dichtdeed: die celdeur, die paar centimeter, dat is het enige verschil tussen ons beiden. Als ik vanavond thuiskom en ik zie dat iemand mijn dochter wat aandoet, dan zit ik morgen als verdachte naast je wegens doodslag. Zo simpel is het.'

Fotografie

Na een jaartje op een school voor moeilijk opvoedbare kinderen ging Frank bij de Regionale Instelling voor Begeleid Wonen (RIBW) werken. 'Ik was woonzorgcoördinator. Je zag vreselijke toestanden. Vaak was de keuze voor de mensen tussen het opstarten van de procedure om ze uit huis te zetten of begeleiding te accepteren. Een man die volkomen depressief verslonsde toen z'n vrouw overleden was bijvoorbeeld. Mensen die vervuilen, hun huur niet kunnen betalen, noem maar op. Soms moest je je voeten vegen als je naar buiten ging in plaats van andersom, zo vies. Je moest ervoor zorgen dat je echt contact kreeg met die mensen, anders kon je ze niet helpen. Ik kon dat wel, ik ben een hulpverlener van de oude stempel en ik nam de tijd die er nodig was om een soortement van relatie op te bouwen, de basis van elke begeleiding. Maar die tijd kon ik niet nemen volgens mijn baas. Als ik iemand moest helpen met de administratie, moest ik rekeningen en aanmaningen behandelen en daarbij dwars over de cliënt heen walsen indien nodig. Dat was niet mijn ding. Het begon te knellen. Ik kon niet doen wat mij goed dunkte, ik nam dingen mee naar huis omdat ik te betrokken was en niet kon helpen. En uiteindelijk werd ik er helemaal overspannen van.' Hij besloot zijn heil helemaal elders te zoeken en werd fotograaf. 'Fotografie was het middel om mezelf uit het moeras te trekken. Daar kan ik mijn ei in kwijt. Ik fotografeer op mijn eigen manier, waarbij ik mijn mensenkennis goed kan gebruiken. Bij fotografie gaat het niet alleen om licht en sluitertijd, maar ook om inhoud. Ik stel de mensen op hun gemak en dat maakt dat de foto's een spontaniteit uitstralen. En daarbij bedenk ik altijd: waarom vind ik iets mooi en hoe kan ik dat goed in beeld krijgen.'

Politiek

Men zou van de geschiedenis moeten leren, maar helaas gebeurt dat volgens Frank niet. 'In de jaren '80 had je dus crisis, nu is er weer crisis. Ze doen nu precies hetzelfde als destijds. Oplossingen van toen die niet echt hebben gewerkt hoor je nu ook weer. Vreemd. Toen werkte het niet, nu werkt het ook niet.' Vertrouwen in de politiek heeft hij niet veel. 'Laatst was hier op gemeenteniveau een kwestie over dak- en thuislozen. Die moeten eerst van de straat in een opvang, dan van de opvang naar beschermd wonen, maar die laatste stap, trede 3, komt niet van de grond. Vraag van de gemeente was of er tien procent van de uitkering moest worden ingehouden tot de dakloze inderdaad beschermd zou gaan wonen. Als je verstand van die wereld hebt, weet je meteen dat zoiets niet gaat werken. Daklozen hebben een langetermijnvisie tot het puntje van hun neus. Voor veel van hen spelen er maar een paar vragen: waar haal ik mijn shot vandaan, en waar slaap ik vanavond. Verder denken ze niet. Maar goed, de gemeente liet zich adviseren

door woningbouwvereniging, verslavingszorg, Leger des Heils en patiëntenraad. Iedereen ried het af, behalve de patiëntenraad. Maar de gemeenteraad stemde toch voor. Want een bijstandsmoeder met een kind krijgt minder uitkering dan een dakloze. Dus die kan ook wel met minder uitkering toe. Wat is dat nu voor een drogreden! Dat heeft er toch niks mee te maken!' Frank is politiek gezien links georiënteerd. 'Ik ben nog linkser dan de SP. Ik zeg wel eens gekserend dat ik zo ongeveer bij de Rote Armee Fraktion zit, maar dan zonder geweld.'

Expansievat

'Ik zie de werklozen in de maatschappij als een expansievat', legt Frank uit. 'Een expansievat bevat water en lucht. De lucht zorgt ervoor dat het water de ruimte krijgt als het warmer wordt en uitzet, zodat de boel niet uit elkaar knalt. De werklozen vergelijk ik met de lucht in het expansievat. Ze zorgen ervoor dat de maatschappij blijft draaien als de economie aantrekt. Ze vormen een buffer waaruit de werkgevers kunnen putten. En als dan de economie krimpt, krijgen de mensen ontslag, waardoor die buffer, die lucht in het expansievat, weer toeneemt. En dan roepen de werkgevers, de werkenden en de politiek: stelletje uitvreters! Ga werken voor je geld en niet van mijn belastingcenten, of stelletje gastarbeiders als ze uit het buitenland zijn gehaald. Zijn ze vergeten hoe die groep ook alweer is ontstaan. Daar kan ik me mateloos aan ergeren. Ja, ik ben eigenwijs, dat geef ik toe. Sommige mensen vragen me wel eens waarom ik niet in de politiek ga. Maar ja, dan moet je compromissen sluiten. En dat vind ik heel moeilijk. Ik snap wel dat dat moet, maar ik wil dat niet. Daar ben ik veel te principieel voor. Dat mis ik trouwens wel eens bij politici. Een principe, een visie, een uitgangspunt. Laatst hoorde ik nog weer eens een toespraak van Joop den Uyl van vroeger. Ik dacht: YES! Toen had men nog idealen. Dat is het grote verschil met toen. Tegenwoordig gaat het allemaal om geld. Als iets geen geld oplevert, is het niks waard. Ik vind dat volstrekte kolder. Iets waar je blij van wordt en toch geen cent oplevert, kan heel waardevol zijn.'

Ondanks alles denkt Frank dat het uiteindelijk allemaal wel weer goed komt. 'Je moet het zien als een soort slinger. Het geitenwollensokkengedoe was destijds misschien wel wat overdreven, dus slingerde men de andere kant op, richting zorgkantoor. Dat gaat nu ook weer wat te ver, en dus slingerert het uiteindelijk wel weer terug. Zo hou je uiteindelijk balans.' Frans is best tevreden momenteel, al zou hij als fotograaf wel wat meer opdrachten aankunnen. 'Op De Jelburg heb ik mijn levenspartner ontmoet. We hebben twee fijne dochters van achttien en twintig jaar. Ik heb een leuk politiek radioprogramma waarin ik mijn visie op de samenleving kan botvieren. Het gaat prima zo.'

Frank exposeert regelmatig. Nu bijvoorbeeld in Galerie Arte Presente en na de zomer in Het Vliegerhuijs, allebei in Zwolle. Kijk voor meer informatie over de fotografie van Frank van Hienen op www.frankvanhienen-fotografie.nl

'Beste redactie,

*Via een artikel in TREF magazine kwamen wij in contact met Carla Dekker. Inmiddels hebben wij een portret van haar gefilmd voor het programma *Achter de Voordeur van de NCRV*', mailde de NCRV ons.*

Wij gaan kijken! Jullie toch ook?

— Carla vertelt haar verhaal in *Achter de Voordeur* op zaterdag 13 juli a.s. om 19.35 uur op Nederland 1

CARLA (& KIARA):

*Toen dakloos,
nu huisje
boompje beestje*

**'JE MOET DE PROGRESS
IN JEZELF ZOEKEN'**

Kippen

Jenny Kamps:
Mensenmens; voorheen in de bres voor zwerfjongeren,
nu coach en teamleider in een verzorgingstehuis

Even een pannenkoek eten in Dwingeloo

Even uitpuffen

Lang gewandeld, vermoeide benen

Rust

Gelukkig is er een tafeltje vrij

Bij de buurtafel...

Hij- we gaan scheiden vanwege de kippen

Zij- je bent niet wijs

Hij- de kippen zijn de limit

Zij- ach vent je spoort niet

Hij- je doet altijd wat jezelf vindt

Zij- net zoals jij al je leven lang doet

Dan volgt er een opsomming door haar

Niet 1 maar wel 100 redenen om te scheiden

Hij- ik ben er klaar mee. Sodemieter maar op

Ik- leuk, zulke burens

Zij- bekijk het maar ik ga

Ze voegt de daad bij het woord en stapt op

De bediening komt met de pannenkoeken

Hij- neem maar weer mee. Ik neem iets anders.
Een omelet.

Ik- natuurlijk een omelet. Iets met veel eieren.
Lang leve de kippen!

TINA

Tina wordt elke dag meer

HAARZELF

Leven als vrouw terwijl je geboren bent als een jongen. In Jamaica is dat onmogelijk. Tina Brown (21) zoekt daarom haar eigen plekje onder de zon in Nederland. 'Ik voel me gewoon een mens, net als ieder ander.'

Tina Brown is geboren in een klein stadje op Jamaica en groeide op bij haar moeder en twee veel oudere zussen. Wie haar vader is, weet ze niet. Ze heeft hem nooit ontmoet. 'Ik ben het laatste kind van mijn moeder, een hele grote, onverwachte verrassing', vertelt ze met haar zachte, melodieuze stem.

Sinds haar zesde weet Tina dat ze 'anders' is. Ze voelt zich een meisje, ook al ziet ze eruit als een jongen, en dat gevoel gaat niet meer weg. Innerlijk gevoel en uiterlijke verschijning staan haaks op elkaar.

Tina loopt tegen een muur van onbegrip aan. 'Ik werd geplaagd omdat ik het bijvoorbeeld heerlijk vond om met poppen te spelen. Mijn moeder en zussen waren altijd heel lief voor me, maar de rest van mijn familie heeft me nooit geaccepteerd. Ik was gewoon té anders. Alles aan mij was te vrouwelijk voor ze: mijn uiterlijk, de dingen die ik deed, hoe ik me kleepte, mijn hele fysieke verschijning en de manier waarop ik me gedroeg. Mijn moeder kreeg vaak ongevraagd advies over mijn opvoeding; mijn familie had altijd commentaar en kritiek. Dat ik me niet gedroeg als een jongen en dat ik moest veranderen. Uiteindelijk hadden ze zelfs een hekel aan mijn moeder vanwege mij. Helemaal niet leuk.'

Zelf vindt Tina het juist prima dat ze zich een meisje voelt. 'Dat vrouwelijke past gewoon bij me, dat is zoals ik ben. En ik vind het ook wel leuk om een beetje anders te zijn. Ik val op, ben geen grijze muis. Daar ben ik best wel trots op.' Toch probeert ze als kind om zich aan passen aan de verwachtingen van haar omgeving, vooral om het leven van haar moeder makkelijker te maken. Maar dat pakt niet goed uit. 'Ik voelde me verschrikkelijk slecht en depressief als ik probeerde om aan de eisen van de omgeving te voldoen in plaats van de dingen vanuit mijn gevoel te doen. Mijn zelfvertrouwen, mijn hele wezen werd ondermijnd door die pogingen om "gevoel" te zijn en binnen het geijkte plaatje te vallen.'

Alleen

Tina blijkt intelligent en kan op universitair niveau studeren. Journalistiek en schrijven zijn haar passies. Daarnaast werkt ze onder andere als model. 'Maar uiteindelijk werd ik een publiek figuur en liep het uit de hand. Ik verscheen op televisie en in de krant en de reacties waren vaak heftig en negatief. Drommen mensen kwamen op me af als ik me buitenshuis waagde en soms werd ik geslagen. Mijn moeder kon het niet meer aan en vroeg me het huis te verlaten. Zo belandde ik op straat.'

Tina is negentien en staat er alleen voor. 'Mijn familie wilde me niet meer. Met de weinige vrienden die ik had, was het contact verbroken. Ik zwierf van de ene naar de andere plaats, dan is het moeilijk om vriendschappen te onderhouden. Bovendien, zij leefden hun leven en ik had het mijne te leven, dus we waren uit elkaar gegroeid. Mensen in Jamaica zijn traditioneel, mijn vrienden wilden trouwen, kinderen krijgen. Voor mensen die niet in dat patroon passen bestaat helemaal geen begrip. Daarom was het ook dubbel moeilijk voor mij om te overleven op straat. Ik werd overal herkend en extra slecht behandeld.' Zachtjes zegt ze: 'Het was een vreselijke, dramatische periode.'

Via een tussenpersoon komt Tina in contact met een Jamaicaanse organisatie die ijvert voor de rechten van lesbiennes, homo's en alles wat daartussen zit: J-FLAG. Het is een ondergrondse organisatie die werkt op basis van anonimiteit. Activiteiten en bijeenkomsten moeten in het geheim worden gehouden, omdat openlijk homoseksueel zijn in Jamaica niet alleen wettelijk is verboden maar ook gewelddadige reacties uitlokt.

'Ik ben onofficieel geadopteerd door Yvonne Artis en haar partner Denise Shaw van J-FLAG. Zij bood me haar huis aan en nam me op in haar familie. Yvonne is een geweldige persoonlijkheid. Ik was zo blij dat ik bij haar kon wonen.'

Niet lang daarna besluit Yvonne naar Nederland te verhuizen en regelt dat Tina Jamaica achter zich kan laten. 'Yvonne ijvert nog steeds voor de rechten van homoseksuelen in Jamaica, ze zoekt de publiciteit en probeert mensen voor te lichten. Jamaica is heel erg voor homoseksuelen, de maatschappij kan het niet accepteren. Niet dat ik weet of ervaren heb in ieder geval.'

Schok

Sinds een jaar woont Tina nu in Nederland, eerst drie maanden in het asielzoekerscentrum in Venlo en daarna in een klein appartement bij het centrum. 'Nederland was een geweldige schok voor mij. homoseksuelen kunnen hier trouwen. Dat zo'n land bestaat! Toen ik ervan hoorde, dacht ik meteen: daar moet ik heen, dat is de perfecte plek voor mij! Jammer genoeg is Yvonne in Zeeland terecht gekomen, hier ver vandaan. Hoe ik daarentegen in Venlo ben beland, begrijp ik nu nog niet. De Nederlandse bureaucratie is me een raadsel.' Helaas is Venlo niet de gedroomde plaats voor Tina. 'Mijn situatie hier lijkt wel wat op die in Jamaica. Mensen zijn hier ook traditioneel. Als je afwijkt en er niet tussen past, val je

sociaal gezien buiten de boot. Mensen roddelen over me en zeggen leuke dingen. Daar heb ik elke dag mee te maken, dat is moeilijk. Ik heb er geen spijt van dat ik Jamaica heb verlaten, maar soms vraag ik me wel af: ben ik helemaal hierheen gekomen voor hetzelfde? Ik weet heus wel dat ik anders ben en opval, daarvoor hoef ik niet eens mijn mond open te doen. Maar ik loop er echt niet mee te koop en ik begin nooit discussies. Ik blijf lekker thuis, met mijn anderszijn.'

Ook een baan vinden valt niet mee. 'Mensen werpen één blik op me en peinzen er vervolgens niet over om me aan te nemen. Zoals ik eruit zie, dat keuren ze hier ook af. Maar ik heb heus wel kwalificaties! Ik heb gestudeerd en kan echt wel iets. Ik kan als model werken, ik teken en schilder, ik lees veel. Daar moet toch iets uitkomen! Het mooiste zou zijn als ik mijn studie journalistiek zou kunnen afmaken en mijn diploma zou kunnen behalen. Ik studeer nu voor het examen Nederlands, hopelijk gaat het daarna beter met het vinden van een job.'

Tina wil het liefst in Nederland blijven. 'De komende vijf jaar kan dat sowieso. Ik wil heel graag de Nederlandse nationaliteit aanvragen en officieel Nederlands staatsburger worden. Ik hoop enorm dat het lukt.'

Vrienden heeft Tina nog niet veel kunnen maken in de korte periode dat ze in Nederland is. 'Maar in de homobar heb ik wel leuke mensen ontmoet. Verder zijn het vooral kennissen, mensen tegen wie je hallo en dag zegt. Gelukkig zijn er hier ook mensen die veel om me geven. Ik heb een vriend die me regelmatig mee uit neemt en me een fiets gaf, zodat ik kon leren fietsen. En mijn contactpersoon bij de gemeente, die me helpt bij de integratie. Zij is heel lief. En mijn jobcoach ook. Het is natuurlijk gewoon hun werk, maar toch voel ik dat ze om me geven en dat ze het beste willen voor mij.'

Een lichtpuntje voor haar is daarnaast het contact met haar verloofde. 'Ik hou heel veel van hem en hij van mij. We hebben allebei een tattoo laten zetten met onze namen erop, dat is toch een mijlpaal in een relatie. We zijn een tijdje uit elkaar geweest, daarna hebben we het weer goed gemaakt. Maar ja, hij zit helemaal aan de andere kant van de wereld, wie weet of hij ooit hierheen kan komen. Maar we hebben wel contact, dat is heel fijn. We telefoneren, we whatsappen of hij pingt me. Hij kan me niet laten gaan, nee. Dat is heel belangrijk voor me.'

Levensdoel

Tina hoopt dat ze op termijn kan verhuizen naar Amsterdam. Ze is er al eens geweest en dat was een hele goede ervaring. 'Maar ook vreemd. Als ik daar op straat loop, kijkt helemaal niemand naar me. Zo raar! Niet dat ik per se aandacht nodig heb, ik kan altijd wel aandacht krijgen als ik dat wil. Maar hier in Venlo val ik op en in Amsterdam niet. Dat zegt een heleboel. Namelijk dat Venlo het probleem is en niet ik.'

Vaak krijgt Tina ook in haar huidige woonplaats de raad om zich wat minder opvallend te kleden, zich meer aan te passen, 'gewoon' te zijn. 'Het is meestal lief en goed bedoeld, maar dat kan ik echt niet. Dan voel ik me niet zoals ik ben, dan zou ik mezelf niet meer zijn. Trouwens, het werkt ook helemaal niet. Wat ik ook aantrek, hoe ik me ook gedraag, mensen kijken me nog steeds na en zeggen nog steeds iets over mij. Daarom kan ik beter zijn zoals ik ben.' Gedecideerd: 'Ik ga

niet meer veranderen.'

In plaats daarvan wil ze haar uiterlijk met haar innerlijk overeen laten komen. Momenteel slijkt ze hormonale tabletten, zodat ze meer borstvorming krijgt. 'En ik denk na over na een geslachtsveranderende operatie. Dat weet ik nog niet zeker, want het is een grote stap. Maar ik voel me elke dag meer vrouw, dat kan en wil ik niet meer verbergen.'

Als ze haar leven op orde heeft, droomt ze ervan om beroemd te worden. 'Dat is mijn levensdoel! Ik weet niet hoe, maar ik wil het heel graag. Met iets kunstzinnigs, zoals modellenwerk of dansen. Ik kan heel goed dansen. Of iets in de mode-industrie. Ik ben gek op de spotlights, ik hou ervan als ze op mij gericht zijn.'

Tina wil anderen met haar verhaal laten weten dat mensen zoals zij niet per definitie slecht zijn, en net zoals ieder ander gevoelens hebben en hun leven proberen te leiden zoals dat het beste bij hen past. 'Waarom zou je een homo wel tolereren en een man die op een vrouw lijkt niet? Wat is er zo erg aan? Zolang iemand zijn leven niet aan je opdringt, waarom zou je dat niet tolereren? Accepteren hoeft nog niet eens, ik vraag alleen om tolerantie. Leven en laten leven. Ik snap best dat mensen uit bijvoorbeeld een moslimcultuur moeite hebben met mij. Voor hen is tolerantie al veel gevraagd, want in het land waar ze vandaan komen kun je misschien niet eens op straat rondlopen als homo zonder meteen te worden vermoord. Maar Nederlanders weten toch dat er mensen zijn zoals ik? Dus ik begrijp niet waarom ze nog zo onwetend zijn. Hoe vaak hoor ik niet: goh, zo iemand als jij ben ik nog nooit tegen gekomen. Zo'n opmerking is psychisch heel zwaar voor mij, want ik weet niet wat ik daarop moet zeggen of wat ik dan moet doen, hoe ik me dan zou moeten voelen. Ik voel me gewoon een mens, net als ieder ander.'

(On)gehoord

'Ja mevrouw', zei de bakker tegen de klant die likkebaardend zijn bonbonnetjes stond te begluren. 'Die zijn niet geheel zonder fysieke gevolgen' en hij klopte op zijn omvangrijke buik.

Ik ging de miniwasmachini terugbrengen. De Blokkervrouw vroeg of ik hem had gebruikt. Ik zei van wel, een keertje maar, maar dat ie toch een beetje tegenviel. Met haar neus omhoog declameerde ze de Blokkerregels, die voorschreven dat er geen tevredenheidspolicy was, en dat dat heel lullig was, maar dat ze NIET van de regels kon afwijken. Haar doorrookte collega type 'Tante Sjaan' smakte af en toe afkeurend terwijl ze me van top tot teen opnam.

Ik mopperde wat, de declamerende Blokkervrouw dook onder de balie voor formulier 16B voor de blender die ik ook retour kwam brengen (dat mocht wel, want die was stuk), waarop Tante Sjaan over de balie boog en in het plat Amsterdams fluisterde: 'Lieve schat, gewoon effe naar een ander filiaal gaan en zegge dat je 'm in je lefesdage niet heb gebruikt...'. Met getuite lippen gaf ze een knikje.

Haar onvermurwbare collega kwam weer naar boven, bood volgens protocol protocollaire excuses aan terwijl Tante Sjaan nog eens afkeurend naar me smakte.

Grijze, schier oneindige uitgestrektheid
Schaars en kil: de voorjaarszon
Geest en spieren weigeren: verrektheid
Klodder slijm op nachtjapon
Dat dat kon! Dat dat kon!

Zweepslag, koegeboe, geritsel van lover
Boter, slingerend op de bon
Nee, o nee, het heeft niet over
blauwe vingers van carbon
Dat dat kon! Dat dat kon!

Over tweehonderd jaar wordt deze pure poëzie ontdekt in een stoffige doos op een donkere zolder. Het zal geopenbaard worden en wetenschappelijk verklaard, de diepere betekenis wordt blootgelegd en literaire deskundigen zien er vast op cultureel en historisch gebied iets ongelooflijks in. Jammer dat de dichter dan dood is. Want die zou ook wel eens willen weten wat hij nu eigenlijk bedoeld had met deze diepzinnige nonsens.

"Are you rrrreadyyy?", riep Edgar "Bugru" Burgos naar de anderhalve man en de paardenkop die hem wezenloos stonden aan te staren op het Marie Heinekenplein, waar een wasserette feestelijk werd geopend. Niemand antwoordde.

Bugru mompelde wat over 'de fans van tegenwoordig' en zette 'Lik maar aan m'n lollypop' in.

Zit u met een burgerlijkheidsprobleem? Kampt u met ongewenste hokjesgeest? Mail Secretia!

info@TREFmagazine.nl

Lieve Secretia,

Ik hou er heel erg van om op te vallen. Als ik op straat wandel en mensen staren me na, spreken me aan of draaien zich om als ik voorbij loop, dan voel ik dat ik lééf, dan bruis ik helemaal, het geeft me energie!

Tot voor kort woonde ik in Epe, en daar was het niet moeilijk om de aandacht te trekken. Maar nu ben ik verhuisd naar Amsterdam en wat ik ook doe, men kijkt niet naar me om! Alsof ik lucht ben! Alles is hier normaal! Ik zak helemaal weg, ik voel me helemaal NIETS meer! Wat kan ik doen?

Groetjes,
Eugenie

Beste Eugenie,

Tja, als je op wilt vallen, kun je echt beter niet in Amsterdam gaan rondlopen. Daar zie je mensen als banaan verkleed een ijsje eten, je ziet heren in jacquet met hoge hoed op voorbij stappen. In Amsterdam zie je Chinezen met sombrero's en prachtig glanzende donkere mensen op stellen. Je ziet de meest kleurrijke unieke kapsels en creaties, declamerende dichters, sopranen op fietsen, groepen schreeuwende fakirs, gebodypaintede naaktlopers, noem maar op. Je kunt het zo gek niet bedenken of je komt het tegen in Amsterdam.

Maar goed. Jij wilt dus opvallen. Ik denk dat de enige mogelijkheid daartoe is dat je op een uiterst burgerlijke manier gaat wijzen en ongelovig gaat lachen als je mensen ziet die je in Epe nooit zou zijn tegengekomen. Dan val je echt op. Want dat is zo wat het enige waar ze in Amsterdam niet aan gewend zijn. Het is waarschijnlijk ook het enige dat ze niet van je pikken. Maar dat is weer een ander verhaal.

*Succes!
Secretia*

Lekker & goedkoop eten met Mathilde

Als je weinig geld hebt, krijg je snel de neiging om jezelf op te peppen met fastfood en zoetigheden. Een broodje hamburger, een zak toffees, ach dat kost toch bijna niks en het glijdt makkelijk naar binnen. Zelf koken lijkt een hele opgave. Maar aan het einde van de maand kom je ineens geld tekort en zitten je broeken te krap. Hoe meer rommel je eet, hoe slechter je je voelt. Suiker en vet geven een korte kick, daarna zit je nog dieper in de put. Je voelt je hopeloos. Het goede nieuws is: je kunt er zelf iets aan doen. Om te beginnen kun je eens gaan zitten tijdens het eten. Dan let je beter op wat je in je mond stopt en daardoor geniet je meer. Wie meer geniet, heeft meer plezier. Het is een stapje op de weg naar boven.

Ben je wel lief genoeg voor jezelf? Maak van je maaltijd iets feestelijks, met een kaarsje en een servetje. Dek de tafel en eet met bestek, ook al bestaat je avondeten uit boterhammen. De moeite die je doet, betaalt zich uit in meer respect voor jezelf en een goed gevoel. Echt, je bent het waard.

Onderstaande recepten zijn niet duur en makkelijk te maken. Bovendien geven ze je maaltijd net dat beetje extra, om jezelf eens te verwennen. Eet smakelijk!

Ingrediënten: 1 kilo kippenbouten € 4,00, 1 liter melk € 0,59, 1 eetlepel sambal, peper en zout, bloem, boter, 1 kilo aardappelen € 0,52, pot tuinbonen of andere groente € 1,29

Bereiding:

Haal het vel van de kip en snij elke bout in 2 stukken. Doe de kip samen met de melk en de sambal in een diepe kom. Laat minstens een uur marineren in de koelkast. Haal de stukken kip uit de marinade, dep ze droog, strooi er flink peper en zout overheen en haal ze door de bloem. Laat de boter smelten in een grote braadpan en bak de kip bruin en gaar in 45-50 minuten. Schil de aardappelen, snij ze in grove stukken en bak ze in de oven of een bakpan. Verwarm de tuinbonen.

Southern Fried Chicken (4 personen) Totale kosten: € 6,40

Aspergetaart met beenham (4 personen)

Totale kosten: € 8,52

Ingrediënten: 200 gram bloem € 0,10, 100 gram koude boter € 0,55, 5 eieren € 0,99, 1 tl zout, 500 gram asperges € 1,89, 1 beker crème fraiche € 0,49, 150 gram kaas € 2,00, 500 gram beenham € 2,50 (aanbieding), 2 eetlepels honing, scheutje bouillon of witte wijn, klontje boter

Bereiding: Snij de koude boter in kleine stukjes, vermeng snel met de bloem. Voeg 1 ei toe en 1 eetlepel koud water. Kneed snel tot een bal en laat het deeg 30 minuten rusten in de koelkast. Verwarm de oven op 180 graden. Snij de asperges in stukken. Klop de 4 overgebleven eieren los met de crème fraiche. Rasp de kaas en voeg aan het eimengsel toe. Bekleed een ingevette bakschaal met het deeg en prik er gaatjes in. Verdeel de aspergestukjes over de schaal, giet het eimengsel erbij. Bak in 45 minuten gaar. Bak de ham aan in een klontje boter, voeg een scheutje bouillon of witte wijn toe en de honing. Doe alles over in een ovenschaal en zet naast de groentetaart in de oven. Regelmatig bedruipen. Ham en groentetaart zijn tegelijk klaar.

Tip: deze taart kan ook prima met sperziebonen, broccoli, courgettes of een andere groene groente in de aanbieding.

Pip & Panneke en de verloedering

‘Brààànd!’ riep Pip. ‘Waaaar?’ schreeuwde Panneke. ‘Daarginds!’, riep Pip, ‘Kom op, gaan we brandweertje pesten!’ Samen scheurden ze op hun driewielertjes naar de plek waar twee auto’s vlam hadden gevat. De brandweer was al bezig. ‘Kijk’, zei Panneke, ‘stenen!’ Pip en Panneke pakten van een grote berg sloopafval stenen en smeten ze naar de brandweerlieden. ‘Au!’, riep er eentje. ‘Raak!’, schreeuwde Pip.

‘Wat zijn jullie daar aan het doen?’ vroeg ineens een boze stem. Pip en Panneke keken om. Achter hen stond een grote motoragent met een enorme snor. ‘Een wout!’, gilte Panneke. ‘Snel, er vandoor!’. Pip en Panneke sprongen op hun driewielertjes en probeerden er als een gek vandoor te jakkeren. Maar het was te laat. De grote arm der wet greep beiden in hun kraag. ‘Ik stop jullie bij tien anderen in één cel!’ baste de agent. ‘Dat mag niet van de vakbond van de cipiers!’ gilte Panneke. ‘Nee, want dan worden we te agressief!’ krijste Pip. ‘Niks mee te maken!’ grijnsde de motoragent, ‘want ik ben corrupt!’

‘Jullie krijgen een gevangenisstraf van twee jaar, met dwangverpleging’, besliste de rechter een week later. ‘Maar omdat we met een cellentekort zitten, kunnen jullie weer naar huis.’ ‘Hoi!’, zei Pip. ‘Hiep hiep hoera!’ zei Panneke en ze crossten op hun driewielertjes naar huis. ‘Jullie komen er niet meer in!’ schreeuwden hun moeders. ‘Wij zijn bijstandmoeders en kunnen jullie opvoeding vanwege de bezuinigingen niet meer betalen. Ga maar naar jullie vaders!’ Maar Pips vader had geen tijd en was bovendien depressief omdat ie van zijn baas in Den Haag vóór 1 juni de kloof tussen politiek en burgers moest dichten. En Pannekes vader was niet meer in het land, hij was gevlucht omdat men hem verdacht van terroristische activiteiten. Pip en Panneke keken mekaar vertwijfeld aan.

‘We gaan naar de daklozenopvang’, bedacht Panneke ineens. ‘Dat kan vast niet’, zei Pip, ‘want die is alleen voor grote mensen.’ Ze keken besluiteloos om zich heen. ‘Kijk, wat een mooie autoradio!’ zei Pip. Ze braken de auto open en haalden de radio er uit. ‘Goed zo!’, zei een slungelige jongeman, die hun had geobserveerd. ‘Geef maar hier, dan krijgen jullie van mij dit.’ Hij gaf Pip en Panneke een zakje met poeder. ‘Als je weer met een autoradio komt, krijg je nog meer.’ En weg was hij. Pip en Panneke snoeven aan het poeder... en ze leefden niet zo erg lang meer, en ook niet zo gelukkig.

Puntenslijper